

Zemědělství a ochrana životního prostředí

JUDr. Jana Tkáčiková, Ph.D.

Doporučené studijní materiály

- ▶ Cejpek Musilová Hana. Environmentální aspekty podnikání v zemědělství v kontextu pravidel podmíněnosti. Brno: Masarykova univerzita, 2016. Dostupné z: https://science.law.muni.cz/knihy/monografie/Musilova_Environmentalni_aspekty.pdf
- ▶ Institute for European Environmental Policy. Publications. Dostupné na: <https://ieep.eu/publications>
- ▶ European Commission. Evaluation of Policy Measures in Agriculture. Reports. Dostupné na <https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/evaluation-policy-measures#reports>
- ▶ DeBoe, G. Impacts of agricultural policies on productivity and sustainability performance in agriculture: A literature review. OECD Food, Agriculture and Fisheries Papers, No. 141, Paris: OECD Publishing, 2020. Dostupné z: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/6bc916e7-en.pdf?expires=1584360412&id=id&accname=guest&checksum=D52BE8469130E4B8CA3EEB3A77BB60DD>

Rámcový obsah problematiky

- Princip udržitelnosti zemědělství
- Princip integrace ochrany životního prostředí
- Nástroje přímé a nepřímé regulace
 - Nástroje společné zemědělské politiky
 - Přímé ekologické platby
 - Pravidla podmíněnosti
 - Dobrovolná opatření
 - Nástroje politiky a práva životního prostředí
 - Ochrana biodiverzity
 - Ochrana vody
 - Ochrana půdy
 - Ochrana ovzduší
 - Ochrana klimatu

Zemědělství a životní prostředí

Vzájemné ovlivňování

Dotčené složky
životního
prostředí

Půda
Voda
Krajina
Biodiverzita
Ovzduší
Klima

Zemědělství a životní prostředí

Bliže viz např. OECD. Public Goods and Externalities, 2015. Dostupné na: https://read.oecd-ilibrary.org/agriculture-and-food/public-goods-and-externalities_9789264239821-en#page5

- Zemědělství jako
 - Produkční činnost
 - Multifunkční činnost
 - propojení ekonomických, ekologických a sociálních cílů
- Komoditní i nekomoditní výstupy
- Teorie externalit
 - Pozitivní
 - člověk si nemůže přisvojit veškeré výnosy ze své činnosti nebo ze svého majetku a zároveň si tuto část výnosů přisvojují jiní
 - Negativní
 - člověk nenese plně všechny náklady své činnosti a zároveň část těchto nákladů přenáší na jiné

Princip integrace

- ▶ Čl. 11 SFEU
 - ▶ Požadavky na ochranu životního prostředí musí být zahrnuty do vymezení a provádění politik a činností Unie, zejména s ohledem na podporu udržitelného rozvoje
- ▶ Priority SZP v ochraně životního prostředí
 - ▶ Změna klimatu a účinné využívání přírodních zdrojů
- ▶ Udržitelnost zemědělství
 - ▶ Prevence znečišťování
 - ▶ Zvyšování kvality
 - ▶ Omezování kvantity
 - ▶ Zachování biodiverzity

Dva přístupy k integraci

- Zajištění udržitelného způsobu zemědělského hospodaření nepoškozujícího životní prostředí
 - Zákonné požadavky na hospodaření
 - Právo životního prostředí
 - Administrativní (command and control) metoda právní regulace
 - Zemědělská politika
 - Podmíněnost
 - Princip odpovědnosti původce a znečišťovatel platí (PPP)
- Podpora tvorby environmentálních veřejných statků a služeb
 - Nad rámec zákonných požadavků
 - Zemědělská politika
 - Greening a Politika rozvoje venkova
 - Nepřímá, ekonomická (market-based) metoda právní regulace
 - Princip ekonomické stimulace (PGP)

Zákonné požadavky na hospodaření

(blíže viz také PŽP I)

- ▶ Ochrana půdy
 - ▶ Zákon o ochraně zemědělského půdního fondu
 - ▶ Zákon o hnojivech
 - ▶ Zákon o odpadech
- ▶ Ochrana biodiverzity
 - ▶ Zákon o ochraně přírody a krajiny
- ▶ Ochrana vodních zdrojů
 - ▶ Zákon o vodách
- ▶ Ochrana ovzduší
 - ▶ Zákon o ochraně ovzduší
- ▶ Zákon o veterinární péči
- ▶ Zákon o rostlinolékařské péči
- ▶ Zákon o integrované prevenci a omezování znečištění

Ochrana půdy

- Zdroje ohrožení
 - Vodní a větrná eroze
 - Kontaminace
 - Desertifikace
 - Kompakce/zhutnění
 - Acidifikace
 - Úbytek organické hmoty
- http://eagri.cz/public/web/file/611976/SVZ_Puda_11_2018.pdf
- Nástroje
 - Povinnosti při ochraně zemědělského půdního fondu
 - Podmínky pro aplikaci hnojiv a dalších látek
- http://eagri.cz/public/web/file/615871/letak_Ochrana_pudy_389x210mm_FINAL.pdf

Ochrana půdy

Zákon o ochraně ZPF

► Je zakázáno

- způsobovat znečištění zemědělské půdy překračováním indikačních hodnot. Indikačními hodnotami se rozumí obsahy rizikových látek nebo rizikových prvků v zemědělské půdě, při jejichž překročení dochází k ohrožení zdravotní nezávadnosti potravin nebo krmiv, přímému ohrožení zdraví lidí nebo zvířat při kontaktu s půdou a negativnímu vlivu na produkční funkci zemědělské půdy, stanovené prováděcím právním předpisem;
- způsobovat ohrožení zemědělské půdy erozí překračováním přípustné míry jejího erozního ohrožení stanovené prováděcím právním předpisem;
- užívat zemědělskou půdu k nezemědělským účelům bez souhlasu s odnětím ze zemědělského půdního fondu s výjimkou případů, kdy souhlasu není třeba, a
- poškozovat fyzikální, chemické nebo biologické vlastnosti zemědělské půdy jejím zhutňováním, zamokřováním, vysoušením, překrýváním nebo narušováním erozí.

Ochrana půdy

Zákon o ochraně ZPF

- ▶ Vlastník, nebo jiná osoba, která je oprávněna zemědělskou půdu užívat, jsou povinni ji užívat nebo udržovat v souladu
 - ▶ s charakteristikou druhu pozemku, nebo
 - ▶ se souhlasem k dočasnému odnětí, nebo
 - ▶ s evidencí půdního bloku v LPIS
 - ▶ zemědělské kultury

Ochrana půdy před erozí

Příručka ochrany proti erozi zemědělské půdy

- Zákaz způsobovat ohrožení zemědělské půdy erozí
 - překračováním přípustné míry jejího erozního ohrožení stanovené prováděcím právním předpisem;
 - přípustná míra erozního ohrožení se stanoví na základě průměrné dlouhodobé ztráty půdy vyjádřené v tunách na 1 ha za 1 rok v závislosti na hloubce půdy
 - Způsob nápravy při erozním ohrožení volí původce závadného stavu podle prováděcího právního předpisu.
- **NEEXISTENCE** prováděcího právního předpisu
 - Návrh vyhlášky o ochraně zemědělské půdy před erozí

Ochrana půdy před erozí – stávající funkční nástroje

- ▶ Změna využití zemědělské půdy jen se souhlasem orgánu ochrany ZPF
 - ▶ Z trvalého travního porostu na ornou půdu
 - ▶ posouzení fyzikálních nebo biologických vlastností zemědělské půdy, rizik ohrožení zemědělské půdy erozí, včetně polohy údolnic a provedených opatření ke snížení těchto rizik
- ▶ V rámci pozemkových úprav
 - ▶ Prostorové a funkční uspořádání pozemků
 - ▶ Plán společných zařízení
- ▶ Regulace zemědělského hospodaření
 - ▶ V rámci kontrol podmíněnosti
 - ▶ V rámci zranitelných oblastí

Ochrana půdy před erozí – podpůrné nástroje

- ▶ Zákaz poškozovat fyzikální, chemické nebo biologické vlastnosti zemědělské půdy jejím zhutňováním, zamokřováním, vysoušením, překrýváním nebo narušováním erozí.
 - ▶ Pouze nepřímá ochrana
 - ▶ Odpovědnost za přestupek
 - ▶ Povinnost nahradit škodu
- ▶ Monitoring eroze zemědělské půdy (SPÚ)
 - ▶ Hlášení, evidence a vyhodnocování jednotlivých erozních událostí
- ▶ Protierozní kalkulačka (VÚMOP)
 - ▶ Analýza erozní ohroženosti pozemku
 - ▶ Hodnocení ochranného účinku osevních postupů
 - ▶ Vyhodnocování potřeby doplňujících protierozních opatření a jejich účinnosti

Ochrana půdy před kontaminací

- ▶ Zákaz způsobovat znečištění zemědělské půdy překračováním indikačních hodnot
 - ▶ obsahy rizikových látek nebo rizikových prvků v zemědělské půdě, při jejichž překročení dochází k ohrožení zdravotní nezávadnosti potravin nebo krmiv, přímému ohrožení zdraví lidí nebo zvířat při kontaktu s půdou a negativnímu vlivu na produkční funkci zemědělské půdy
- ▶ vyhláška č. 153/2016 Sb.

Ochrana půdy před kontaminací

- ▶ Preventivní opatření
 - ▶ k zabránění úniku pevných, kapalných a plyných látek poškozujících zemědělský půdní fond a jeho vegetační kryt
 - ▶ při povolování záměrů
 - ▶ při zacházení se závadnými látkami
- ▶ Opatření k nápravě – původce závadného stavu
 - ▶ speciální osevní postupy,
 - ▶ agrotechnická a meliorační opatření sledující zlepšení půdních vlastností,
 - ▶ snížení přístupnosti nebo odčerpání rizikových prvků a rizikových látek,
 - ▶ změna druhu pozemku
 - ▶ nebo uložení preventivních a nápravných opatření v režimu zákona o předcházení ekologické újmě
- ▶ Související důsledky v rovině
 - ▶ bezpečnosti potravin, krmiv, ochrany zdraví zvířat a ochrany veřejného zdraví

Agrochemické zkoušení půd

§ 10 zákona č. 156/1998 Sb. a vyhláška č. 275/1998 Sb.

- Monitoring zemědělských půd
 - pravidelné zjišťování vybraných chemických, fyzikálních, případně mikrobiálních parametrů půdy, zejména obsahu rizikových prvků a rizikových látek na stálých, definovaných a reprezentativních plochách stabilním souborem měřících postupů a monitoring vstupů do zemědělských půd
- Agrochemické zkoušení zemědělských půd
 - pravidelné zjišťování vybraných parametrů půdní úrodnosti v důsledku používání hnojiv, pomocných látek, upravených kalů a sedimentů
- Povinnost provádění vychází z nařízení EU o úředních kontrolách a zákona o hnojivech
 - Provádí ÚKZÚZ
 - Za účelem zajištění bezpečnosti vstupů a podmínek produkce potravin a krmiv
 - Vlastník zemědělské půdy i zemědělský podnikatel je povinen strpět úkony související s prováděním agrochemického zkoušení zemědělských půd a monitoringu zemědělských půd.
- Obdoba pro LESY: zjišťování půdních vlastností lesních pozemků

Vstupy do půdy a podmínky pro jejich použití

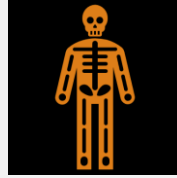
- ▶ Za znečišťování zemědělské půdy se nepovažuje používání látek a přípravků na zemědělské půdě v souladu se zvláštním právním předpisem.
- ▶ Do zemědělské půdy nebo na ni je zakázáno vnášet jiné látky nebo přípravky, než umožňují zvláštní právní předpisy.
 - ▶ Hnojiva a pomocné látky
 - ▶ Upravené kaly
 - ▶ Sedimenty
 - ▶ Přípravky na ochranu rostlin

Vstupy do půdy a podmínky pro jejich použití

- Hnojiva (zákon o hnojivech)
 - látka způsobilá poskytnout účinné množství živin pro výživu kulturních rostlin a lesních dřevin, pro udržení nebo zlepšení půdní úrodnosti a pro příznivé ovlivnění výnosu či kvality produkce
- Pomocné látky (zákon o hnojivech)
 - látka bez účinného množství živin, která půdu biologicky, chemicky nebo fyzikálně ovlivňuje, zlepšuje její stav nebo zvyšuje účinnost hnojiv
- Sedimenty (zákon o ochraně ZPF)
 - usazeniny na dně rybníků, vodních nádrží a vodních toků vznikající převážně usazováním erodovaných půdních částic
- Upravené kaly z ČOV a septiků (zákon o odpadech)

Vstupy do
půdy a
podmínky
pro jejich
použití

Zákon o ochraně ZPF

Zákon o odpadech

Zákon o hnojivech

Vstupy do půdy a podmínky pro jejich použití

- ▶ Přípustná míra znečišťování, příp. znečištění
 - ▶ Hnojivy, pomocnými látkami a upravenými kaly nesmějí být při jejich používání vnášeny do půdy rizikové prvky nebo rizikové látky v množství stanoveném právními předpisy.
 - ▶ Sedimenty nesmějí být používány, pokud obsah rizikových prvků a rizikových látek v sedimentu a v půdě, na kterou mají být použity, a další vlastnosti sedimentu překročí limity stanovené prováděcím právním předpisem.
- ▶ Obecný zákaz použití, pokud
 - ▶ vlastnosti pozemků neumožňují rovnoměrné pokrytí,
 - ▶ způsob jejich použití nevede k rovnoměrnému pokrytí pozemku
 - ▶ jejich použití může vést k poškození fyzikálních, chemických nebo biologických vlastností pozemku nebo pozemků sousedících, příp. i jeho širšího okolí,
 - ▶ půda, na kterou mají být použity, je zaplavená, přesycená vodou, pokrytá vrstvou sněhu vyšší než 5 cm, nebo promrzlá tak, že povrch půdy do hloubky 5 cm přes den nerozmrzá
- ▶ Evidenční povinnost o použití

Vstupy do půdy a podmínky pro jejich použití

- ▶ Na zemědělské půdě, kde bylo zjištěno překročení preventivní hodnoty, je zakázáno používání upravených kalů a sedimentů.
- ▶ Použití sedimentů je na zemědělské půdě možné pouze tehdy,
 - ▶ jedná-li se o ornou půdu nebo trvalý travní porost při jeho obnově,
 - ▶ a to se souhlasem orgánu ochrany zemědělského půdního fondu
 - ▶ a při dodržení stanovených podmínek a postupů.
- ▶ Zemědělský podnikatel nesmí používat upravené kaly, pokud mu nebyl předán program použití kalů.
 - ▶ Povinnost používat pouze upravené kaly s ohledem na nutriční potřeby rostlin a v souladu s programem použití kalů tak, aby použitím kalů nebyla zhoršena kvalita půdy a kvalita povrchových a podzemních vod.
 - ▶ Zákaz použití kalů na vybraných pozemcích
 - ▶ § 33 odst. 3 zákona o odpadech
 - ▶ Informační povinnost 14 dnů před použitím

Ochrana biodiverzity

➤ Zdroje ohrožení

- Specializace a intenzifikace zemědělství
- Marginalizace a opouštění tradičního hospodaření s půdou

➤ Nástroje

- Nástroje obecné a zvláštní ochrany přírody
- Soustava Natura 2000
- [Národní program konzervace a využívání genetických zdrojů rostlin, zvířat a mikroorganismů významných pro výživu a zemědělství na období 2018 – 2022](#)

Významné krajinné prvky zákon č. 114/1992 Sb.

- ▶ Ochrana před poškozováním a ničením
- ▶ Druhy VKP
 - ▶ Zákonné
 - ▶ lesy, rašeliniště, vodní toky, rybníky, jezera, údolní nivy
 - ▶ Registrované
 - ▶ Např. mokřady, stepní trávníky, remízy, meze, trvalé travní plochy, naleziště nerostů a zkamenělin, umělé i přirozené skalní útvary, výchozy a odkryvy
- ▶ Zásahy do VKP
 - ▶ Např. umisťování staveb, změny kultur pozemků, odvodňování pozemků, úpravy vodních toků a nádrží
 - ▶ Závazné stanovisko OOP

Ekologicky významné prvky nařízení vlády č. 307/2014 Sb.

- ▶ Souvislá plocha i zemědělsky neobhospodařované půdy plnící mimoprodukční funkci zemědělství
 - ▶ Částečný překryv s nástroji ochrany přírody (viz zákon č. 114/1992 Sb.)
 - ▶ Významné krajinné prvky, dřeviny rostoucí mimo les
 - ▶ Vazba na územní systémy ekologické stability
 - ▶ Evidence v LPIS
 - ▶ Rozhodné pro poskytování plateb v rámci SZP (viz dále Pravidla podmíněnosti, Greening, PRV)
 - ▶ Nárok na osvobození daně z nemovitých věcí
- ▶ Druhy
 - ▶ Krajinotvorný sad
 - ▶ Krajinné prvky
 - ▶ Meze, terasy, travnaté údolnice, skupiny dřevin, stromořadí, solitérní dřeviny, příkopy, mokřady
 - ▶ Plocha s rychle rostoucími dřevinami pěstovanými ve výmladkových plantážích
 - ▶ Zalesněná půda

Zvláště chráněná území

zákon č. 114/1992 Sb.

- 6 kategorií
 - Národní parky, chráněné krajinné oblasti, národní přírodní rezervace, národní přírodní památky, přírodní rezervace a přírodní památky
- Zákonná ochrana – regulace zemědělského hospodaření
 - Základní a bližší ochranné podmínky
 - Zákazy ex lege, příkladmo
 - hospodaření na pozemcích způsobem vyžadujícím intenzivní technologie
 - změny stávajícího vodního režimu pozemků
 - používání biocidů
 - změny současné skladby a plochy kultur
 - Vybrané činnosti vázané na předchozí souhlas, příkladmo
 - změny druhů pozemků, používání hnojiv
 - Závazná stanoviska orgánů ochrany přírody k některým činnostem (§ 44 ZOPK)

Natura 2000

soustava chráněných území dle práva EU a zákona č. 114/1992 Sb.

Ptačí oblasti

- ▶ Stanovení činností, ke kterým je nutný souhlas OOP
- ▶ Souhrny doporučených opatření
 - ▶ základní identifikační a popisné údaje o ptačí oblasti, odborné a věcné zdůvodnění cílů a způsobů péče o předmět ochrany ptačí oblasti a rozpis jednotlivých opatření dle místa a času realizac

Evropsky významné lokality

- ▶ Ochrana před poškozováním a ničením
 - ▶ Využívání s ohledem na předmět ochrany
 - ▶ K zásahům s nežádoucími důsledky nutný souhlas OOP
- ▶ Souhrny doporučených opatření
 - ▶ rámcová doporučení způsobu hospodaření pro jednotlivé typy nelesních stanovišť (např. louky, mokřady, společenstva vodních či suchomilných rostlin, křoviny)

Druhová ochrana

- ▶ Obecná ochrana rostlin a živočichů § 5
 - ▶ Povinnost FO a PO při provádění zemědělských prací postupovat tak, aby nedocházelo k nadměrnému úhynu rostlin a zraňování nebo úhynu živočichů nebo ničení jejich biotopů, kterému lze zabránit technicky i ekonomicky dostupnými prostředky.
 - ▶ Orgán ochrany přírody uloží zajištění či použití takovýchto prostředků, neučiní-li tak povinná osoba sama
 - ▶ Ochrana před nepůvodními a invazivními druhy
 - ▶ Záměrné rozšiřování = povolení OOP
- ▶ Ochrana ptáků
 - ▶ Zákazy ex lege § 5a
 - ▶ Pravidla pro odchylný postup § 5b
- ▶ Zvláštní ochrana rostlin a živočichů (část V. ZOPK)
 - ▶ Dle stupně ohrožení
 - ▶ Zákazy
 - ▶ Výjimky pro běžné obhospodařování

Ochrana ptáků v zemědělské praxi

- Pro odlehčení
 - Kotásek Josef. Špaček k smrti vyplašený. Dostupné na <https://www.josefkotasek.cz/pravo/jine-obory-prava/k-smrti-vyplaseny/>
- Vyhláška č. 294/2006 Sb., o odchylném postupu pro usmrcování špačka obecného
 - Sdělení o uplatňování odchylného postupu
 - https://www.dolni-dunajovice.cz/pdf/spacek-obecny-pdf_3478095542.pdf

Smluvní ochrana přírody

- veřejnoprávní smlouvy

- ▶ K ochraně EVL a jiných území se soustředěnými přírodními hodnotami (§ 39)
 - ▶ OOP a vlastník pozemku
 - ▶ Vymezení ochranných podmínek a způsobu péče
 - ▶ [Metodický pokyn MŽP](#) + [vzor smlouvy](#)
- ▶ Ke způsobům a podmínkám hospodaření
 - ▶ Provádění opatření na zlepšení přírodního prostředí (§ 68)
 - ▶ Běžné obhospodařování pozemků s výskytem kriticky nebo silně ohrožených druhů rostlin (§ 49)
 - ▶ Hospodaření ve ZCHÚ a ptačích oblastech
 - ▶ OOP/obce A vlastník/uživatel pozemku
- ▶ [Knotek J. Využitelnost veřejnoprávních smluv v ochraně přírody](#)
<https://www.law.muni.cz/sborniky/dp08/files/pdf/sprava/knotek.pdf>

Ztížení zemědělského hospodaření - ekonomické nástroje

- ▶ Náhrada za ztížení zemědělského hospodaření (§ 58 ZOPK)
- ▶ Oprávněná osoba
 - ▶ Vlastník nebo uživatel zemědělské půdy
 - ▶ Nárok trvá i v případě převodu nebo přechodu vlastnického práva nebo užívacího práva
- ▶ Újma
 - ▶ Jednorázová nebo trvalá
 - ▶ Příčina
 - ▶ omezení vyplývajícího z části třetí až páté ZOPK včetně prováděcích právních předpisů
 - ▶ rozhodnutí vydaného na jejich základě
 - ▶ omezení vyplývajícího z opatření v plánech systémů ekologické stability krajiny
 - ▶ omezení vyplývajícího z rozhodnutí, závazného stanoviska nebo souhlasu vydaného podle ZOPK
- ▶ Podmínky pro uplatnění
- ▶ Finanční příspěvek (§ 69 ZOPK)
 - ▶ Dohoda s OOP
 - ▶ Zdržení se určité činnosti nebo provedení dohodnutých prací v rámci zlepšení životního prostředí
- ▶ Kompenzační platby z PRV
 - ▶ ptačí oblasti a EVL (národní seznam) na území 1. zóny NP nebo 1. zóny CHKO, nebo
 - ▶ území 1. zóny NP nebo 1. zóny CHKO, které se nenacházejí na území ptačí oblasti nebo EVL
 - ▶ Bližší podmínky viz nařízení vlády č. 73/2015 Sb.

Ochrana vod

➤ Zdroje ohrožení

- Rezidua pesticidů
- Eutrofizace
- Eroze
- Zavlažování
- Sucho

➤ Nástroje

- Udržitelné používání pesticidů
- Hospodaření ve zranitelných oblastech
- Zacházení se závadnými látkami
- Podmínky pro nakládání s povrchovými a podzemními vodami
- Vypouštění odpadních vod

Nitrátová směrnice

- Ochrana vod před znečištěním způsobeném dusičnany ze zemědělských zdrojů
- Zranitelné oblasti
 - 59 katastrálních území
 - Na základě dat z monitoring (VÚV TGM, v.v.i., Povodí, s.p., ČHMÚ)
- Akční program
 - Opatření upravující způsob zemědělského hospodaření
 - Používání a skladování hnojiv
 - Střídání plodin
 - Provádění protierozních opatření

Změny klimatu

- zmírnění a adaptace

- Adaptace zemědělství na změny klimatu v podmínkách ČR
 - [http://eagri.cz/public/web/file/552908/publikace Adaptace zemedelstvi final.pdf](http://eagri.cz/public/web/file/552908/publikace_Adaptace_zemedelstvi_final.pdf)
- Politika ochrany klimatu v ČR
 - [https://www.mzp.cz/cz/politika_ochrany klimatu 2017](https://www.mzp.cz/cz/politika_ochrany_klimatu_2017)
- Rozhovor k problematice zemědělství a změnám klimatu, dostupný na <https://euractiv.cz/section/klima-a-zivotni-prostredi/interview/spatne-zemedelstvi-zmeny-klimatu-zpusobuje-to-dobre-je-brzdi-rika-v-rozhovoru-svitalek/>

Cross Compliance/Kontrola podmíněnosti – dotčené podpory

- ▶ Přímé platby
 - ▶ Jednotná platba na plochu
 - ▶ Greening
 - ▶ Platba pro mladé zemědělce
 - ▶ Dobrovolná podpora vázaná na produkci
- ▶ Společná organizace trhu s vínem
 - ▶ Podpora na restrukturalizaci a přeměnu vinic
- ▶ Opatření Programu rozvoje venkova
 - ▶ Agroenvironmentálně - klimatická opatření (AEKO)
 - ▶ Ekologické zemědělství (EZ)
 - ▶ Platby pro horské oblasti a jiné oblasti s přírodními nebo jinými zvláštními omezeními (ANC)
 - ▶ Platby v oblasti Natura 2000 na zemědělské půdě
 - ▶ Dobré životní podmínky zvířat
 - ▶ Platby na lesnicko-environmentální a klimatické služby a ochranu lesů
 - ▶ Platby na zalesňování zemědělské půdy

Greening

- ▶ Platba na zemědělské postupy příznivé pro klima a životní prostředí
 - ▶ Součást jednotné platby na plochu
 - ▶ Povinnost dodržovat vybrané postupy na všech způsobilých hektarech
 - ▶ Nařízení vlády č. 50/2015 Sb.

Zemědělské postupy

Diverzifikace plodin

- povinnost pěstovat určitý počet plodin v závislosti na rozloze orné půdy v LPIS
 - od 10 ha, 2 a více plodin
- Výjimky: vyšší než 75 % podíl pěstování trávy, píce, luskovin, půdy ladem nebo TTP, nebo ekologické zemědělství

Zachování stávajících trvalých travních porostů

- Výjimka pro zalesnění
- **Udržení poměru trvalých travních porostů vůči zemědělské ploše**
- Pokles o více než 5 % na území ČR = povinnost zatravnit pro další rok (SZIF)
- **Zákaz změny kultury trvalý travní porost na environmentálně citlivých plochách**
- Natura 2000, maloplošná ZCHÚ, 1. zóny NP a CHKO, silně erozně ohrožené, podmáčené, rašelinné, 12 m od vodního útvaru, III. aplikační pásmo zranitelných oblastí

Vyhrazení plochy využívané v ekologickém zájmu (EFA)

- od 15 ha orné půdy min. 5 % výměry jako EFA (á 100 m²)
- úhor, krajinný prvek, ochranný pás, souvrať, RRD, zalesněná plocha, plocha s meziplodinami nebo plodinami vázící dusík
- Výjimky: vyšší než 75 % podíl pěstování trávy, píce, luskovin, půdy ladem nebo TTP, nebo ekologické zemědělství

Kontrola a sankce

viz nařízení EU č. 640/2014

- Státní zemědělský a intervenční fond
 - Administrativní kontrola deklaráce v jednotné žádosti
 - Kontrola na místě
 - Způsoby a sankce porušení
 - Opožděné podání hlášení (1 % za den)
 - Nedeklarování veškeré zemědělské plochy (1 – 3 % od vyššího než 3 % rozdílu)
 - Porušení pravidel greeningu
 - rozdíl mezi skutečnou a deklarovanou plochou
 - Neohlášení plochy pro greening (větší než 100 m²)
- } Krácení platby až o 25 %

Kontrola podmíněnosti – podmínky

Povinné požadavky na hospodaření (SMR)

zákonné podmínky hospodaření

Standardy dobrého zemědělského a environmentálního stavu půdy (GAEC)

nad rámec zákonných povinností

Porušení může současně založit deliktní odpovědnost

Snížení podpory nevylučuje uplatnění správního trestu

Povinné požadavky na hospodaření

- ▶ 3 oblasti
 - ▶ Životní prostředí, změna klimatu a dobrý zemědělský a environmentální stav
 - ▶ Veřejné zdraví, zdraví zvířat a rostlin
 - ▶ Dobré životní podmínky zvířat
- ▶ 13 nařízeních a směrnic EU
 - ▶ 94 kontrolovaných požadavků v roce 2017

Povinné požadavky na hospodaření

- **Ochrana vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů (PPH 1)**
- **Ochrana volně žijících ptáků (PPH 2)**
- **Ochrana přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (PPH 3)**
- Zásady a požadavky potravinového práva (PPH 4)
- Zákaz používání některých látek s hormonálním nebo tyreostatickým účinkem a beta-sympatomimetik v chovech zvířat (PPH 5)
- Označování hospodářských zvířat – prasata, skot, ovce a kozy (PPH 6, 7 a 8)
- Pravidla pro prevenci, tlumení a eradikaci některých přenosných spongiformních encefalopatií (TSE) (PPH 9)
- **Uvádění přípravků na ochranu rostlin na trh (PPH 10)**
- Minimální požadavky pro ochranu telat (PPH 11)
- Minimální požadavky pro ochranu prasat (PPH 12)
- Požadavky na ochranu zvířat chovaných pro hospodářské účely (PPH 13)

Standardy dobrého zemědělského a environmentálního stavu

- 3 tematické okruhy
 - Voda
 - Půda a zásoby uhlíku
 - Krajina a minimální úroveň péče
- 7 standardů
 - 17 kontrolovaných požadavků v roce 2020

Standardy dobrého zemědělského a environmentálního stavu půdy

- DZES 1: Ochrana vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů
- DZES 2: Povolení pro užívání zavlažovacích soustav
- DZES 3: Ochrana vod před znečištěním závadnými látkami
- DZES 4: Minimální pokryv půdy
- DZES 5: Minimální úroveň obhospodařování půdy k omezování eroze
- DZES 6: Zachování úrovně organických složek půdy, včetně zákazu vypalování strnišť
- DZES 7: Zachování krajinných prvků, ořez stromů, opatření proti invazivním druhům rostlin, omezení souvislých ploch monokultur

Kontrolní orgány

Státní zemědělský intervenční fond

- DZES 2 (zavlažování), DZES 4 (minimální pokryv půdy), DZES 5 (eroze), DZES 6 (pálení a org. složky půdy) a DZES 7 (krajinné prvky)

Česká inspekce životního prostředí

- PPH 2 (ochrana ptáků) a PPH 3 (ochrana EVL)

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

- PPH 1 (nitratová směrnice) a PPH 10 (přípravky na ochranu rostlin)
- participace u PPH 4 (potravinové právo) a PPH 9 (TSE)
- delegovaně u DZES 1 (ochranné pásy podél vod) a DZES 3 (ochrana podzemních vod)

Česká plemenářská inspekce

- PPH 6, 7, 8 (evidence a označování zvířat)

Státní veterinární správa

- participace PPH 4 (potravinové právo), PPH 9 (TSE)
- PPH 5 (zákaz používání některých látek v chovech zvířat), PPH 11, 12 a 13 (welfare zvířat)

Státní zemědělský a potravinářský inspekce

- participace u PPH 4 (potravinové právo)

Průběh kontroly

Správní řád a kontrolní řád

- Výběr kontrolovaného subjektu
 - Min. 1 % žadatelů o platby na základě analýzy rizika (75 %) a náhodného výběru (25 %)
- Oznámení o kontrole
 - Neohlášené
 - Vždy u PPH 10
 - Ohlášené, nebude-li narušen účel kontroly
 - max. 14 dnů/48 hodin předem
- Protokol o kontrole = průběh + kontrolní zjištění
- Řízení o námitkách
 - Uplatnění námitek na místě nebo do 15 dnů od kontroly
 - Rozhodnutí o námitkách
- Zpráva o kontrole = hodnocení porušení
- SZIF = vyhodnocení porušení a rozhodnutí o stanovení sankce/výše podpory
 - Více kontrol = sankce (snížení podpory) za nejdůležitější porušení

Hodnocení porušení a sankce

- Základní kritéria hodnocení
 - Rozsah: malý, střední, velký
 - Závažnost: malá, střední, velká
 - Trvalost: odstranitelná, neodstranitelná
 - Zavinění: úmyslné, nedbalostní
 - Přímé nebezpečí pro lidské zdraví nebo zdraví zvířat: ano, ne
- Další aspekty hodnocení
 - Porušení v rámci vědecko-výzkumné činnosti = NEHODNOTÍ se
 - První zjištění porušení: odstranitelné, malého rozsahu a závažnosti, ne přímé nebezpečí
 - Systém včasného varování
 - Splnění nápravného opatření = BEZ SANKCE
 - Opakovaně zjištěné porušení
 - Stejný požadavek více než 1x v průběhu 3 po sobě jdoucích let = porušení x 3

Sankce za jednotlivá porušení

Neopakované nedbalostní

- 1 % - 3 % - 5 %

Opakované nedbalostní

- 3 % - 9 % - 15 %

Úmysl z opakování

- Dosažení limitu 15 % opakovaného nedbalostního porušení

Úmyslné porušení

- 15 % - 20 % - 60 % - 100 %

Zmaření kontroly

- 100 % VŽDY

Sankce

- ▶ Stanovení hodnoty snížení dotace v rámci každého PPH nebo DZES = nejvyšší hodnota snížení dotace dle hodnocení porušení,
 - ▶ případně postupuje podle čl. 39 odst. 4 nařízení Komise v přenesené působnosti (EU) č. 640/2014.
- ▶ Stanovení hodnoty snížení dotace v rámci každé oblasti pravidel podmíněnosti = nejvyšší hodnota snížení dotace stanovenou v rámci PPH nebo DZES
- ▶ Sankce do 100 EUR
 - ▶ Uložení a přijetí nápravných opatření a nejde o přímé nebezpečí pro zdraví
- ▶ Porušení v rozsahu velkém, závažnosti velké a neodstranitelné = 100 % snížení a neposkytnutí platby ani v následujícím kalendářním roce

Dotace v rámci Politiky rozvoje venkova – neprojektová opatření

- Nařízení vlády č. 75/2015 Sb., o podmínkách provádění **agroenvironmentálně-klimatických opatření**
- Nařízení vlády č. 76/2015 Sb., o podmínkách provádění opatření **ekologické zemědělství**
- Nařízení vlády č. 73/2015 Sb., o podmínkách poskytování plateb v oblastech **Natura 2000** na zemědělské půdě
- Nařízení vlády č. 43/2018 Sb., o podmínkách poskytování plateb pro **horské oblasti a jiné oblasti s přírodními nebo jinými zvláštními omezeními**
- Nařízení vlády č. 74/2015 Sb., o podmínkách poskytování dotací na opatření **dobré životní podmínky zvířat**
- Nařízení vlády č. 183/2015 Sb., o podmínkách poskytování dotací v rámci opatření **zalesňování zemědělské půdy**
- Nařízení vlády č. 44/2018 Sb., o podmínkách poskytování plateb pro přechodně podporované oblasti s přírodními omezeními
 - Nařízení vlády č. 72/2015 Sb., o podmínkách poskytování plateb pro oblasti s přírodními nebo jinými zvláštními omezeními

Agroenvironmentálně-klimatická opatření

- Integrovaná produkce
 - ovoce, révy vinné, zeleniny a jahodníku
- Ošetřování travních porostů
- Zatravňování orné půdy
- Biopásy
- Ochrana čejky chocholaté
- Zatravňování drah soustředěného odtoku
- Hospodaření v souladu s
 - PPH a DZES
 - Minimálními požadavky pro použití přípravků na ochranu rostlin a hnojiv
 - Bližšími požadavky pro jednotlivá podopatření
- Zákaz souběhu

Integrovaná zemědělská produkce

- Mezistupeň mezi konvenčním a ekologickým hospodařením
- Trvale udržitelný způsob zemědělského hospodaření
- Systémový přístup k celé technologii pěstování a zpracování při optimalizaci ekonomických a ekologických aspektů produkce.
 - dosažení optimálních výnosů vyšší kvality cestou, která nezatěžuje životní prostředí
- Holistický přístup orientovaný na agroekosystém
- Přednostní se využívání přirozených regulačních mechanismů
 - kvalifikované používání pesticidů v případě, že nelze regulovat populace škodlivých organismů na odpovídající úrovni jiným způsobem

➤ Vinná réva

- Svaz integrované a ekologické produkce hroznů a vína

➤ Zelenina

- Svaz pro integrovaný systém produkce zeleniny

➤ Ovoce

- Svaz pro integrované systémy pěstování ovoce

Ošetřování travních porostů

- 1. obecná péče o extenzivní louky a pastviny,
 - 2. mezofilní a vlhkomilné louky hnojené,
 - 3. mezofilní a vlhkomilné louky nehnojené,
 - 4. horské a suchomilné louky hnojené,
 - 5. horské a suchomilné louky nehnojené,
 - 6. trvale podmáčené a rašelinné louky,
 - 7. ochrana modrásků,
 - 8. ochrana chřástala polního,
 - 9. suché stepní trávníky a vřesoviště a
 - 10. druhově bohaté pastviny,
- Zajištění stanovené intenzity chovu vybraných hospodářských zvířat
 - Ponechání nepokosených ploch
 - Omezená aplikace dusíkatých hnojiv
 - Zákaz hnojení upravenými kaly a odpadními vodami
 - Zajištění minimálního zemědělského obhospodařování se specifiky
 - Provedení pastvy, příp. likvidace nedopasků
 - Provedení seče, příp. odklizení biomasy

Agroenvironmentálně-klimatická opatření

Zatravňování orné půdy

- ▶ Zákaz aplikace hnojiv, s výjimkou před založením porostu
- ▶ Zákaz pastvy zvířat v 1. roce
- ▶ Bodová aplikace herbicidů pouze v prvních 2 letech
- ▶ Zemědělské obhospodařování se specifiky
- ▶ Zákaz rozorání nebo obnovy travních porostů

Biopásy

- ▶ Stanovené rozměry a umístění
- ▶ Zákaz aplikace hnojiv a POR

Agroenvironmentálně-klimatická opatření

Ochrana čejky chocholaté

- ▶ zabezpečí plochu hnízdiště proti přejezdům zemědělské nebo jiné techniky
- ▶ založí porost směsí plodin
- ▶ zapraví do půdy porost směsi plodin

Zatravnění drah soustředěného odtoku

- ▶ Zákaz hnojení, s výjimkou před založením
- ▶ Zákaz pastvy v 1. roce
- ▶ Zemědělské obhospodařování
- ▶ Zákaz rozorání nebo obnovy travního porostu

Platby v rámci sítě Natura 2000 a podle rámcové směrnice o vodě

- ▶ Kompenzační platby
 - ▶ s cílem zachovat udržitelné hospodaření v oblastech Natura 2000 nebo v územích na ně navazujících
 - ▶ S překryvy s I. zónou CHKO nebo s nezastavěným územím NP

Přírodně znevýhodněné oblasti

Less Favourite Areas → Areas with Natural Constrains

- Horské oblasti (H)
 - Vyšší nadmořská výška, svažité pozemky
 - Ostatní oblasti (O)
 - Nižší výnosnost půdy, řídké osídlení, vyšší podíl zemědělství
 - Specifické oblasti (S)
 - Nižší výnosnost půdy než u ostatních
- Kompenzace v souvislosti s omezením zemědělské produkce

